

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till faderskapslag och vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 september 2014 regeringens proposition med förslag till faderskapslag och vissa lagar som har samband med den (RP 91/2014 rd) till lagutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotion:

- LM 39/2012 rd, lag om upphävande av 7 § 2 mom. i lagen angående införande av lagen om faderskap (Sauli Ahvenjärvi /kd m.fl.), som remitterades till utskottet den 26 september 2012.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 46/2014 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Salla Silvola, justitieministeriet
- lagman Ville Konsén, Uleåborgs tingsrätt
- jurist Merike Helander, barnombudsmannens byrå
- generalsekreterare Hannele Varsa, delegationen för jämställdhetsärenden

- utredningschef Marjo Kestilä, Institutet för hälsa och välfärd
- jurist Aila Heusala, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, enheten för styrning och utveckling av magistrater
- häradsskrivare Erja Kronberg, magistraten i Tavastland / Lahtisenheten
- jurist Joni Komulainen, Helsingfors stad
- ordförande Kari Uotila, Riksdagens mansnätverk
- expert på barnets bästa Kari Karanko, Etävanhempien liitto ry
- specialsakkunnig Heikki Sariola, Centralförbundet för Barnskydd rf
- ordförande Marian Tuomi och vice ordförande Leena Luoto, Lastenvalvojat ry
- organisationsjuristen Maarit Päivike, Mannerheims Barnskyddsförbund
- generalsekreterare Tomi Timperi, Miesjärjestöjen keskusliitto
- verksamhetsledare Tomi Timperi, Miessakit ry
- projektchef Anna Moring, nätverket Monimuotoiset perheet
- generalsekreterare Johanna Pakkanen, Kvinnorganisationer i Samarbete NYTKIS rf
- advokat Hilka Salmenkylä, Finlands Advokatförbund
- ordförande Terhi Virtanen, Finlands Barnmorskeförbund
- ordförande Leila Lehtomäki, Finlands Hälsovårdarförbund FHVF rf
- professor Markku Helin

- professor Urpo Kangas
- advokat Markku Fredman.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- utrikesministeriet
- finansministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Helsingfors hovrätt

- Finlands Kommunförbund
- Befolkningsregistercentralen
- Isät lasten asialla ry
- Regnbågsfamiljer rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av Tuusula tingsrätt och Miesten tasa-arvo ry.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Regeringens proposition

I propositionen föreslås att lagstiftningen om hur faderskap bestäms ska revideras. Den gällande lagen om faderskap och lagen angående införande av lagen om faderskap föreslås bli upphävd och ersatt med en ny faderskapslag. Dessutom föreslås ändringar i lagen om rättsgenetisk faderskapsundersökning, namnlagen, lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt och lagen om underhåll för barn.

I den föreslagna faderskapslagen ska faderskapspresumtionen, som bygger på moderns äktenskap, kvarstå så gott som oförändrad. Det föreslås att det tas in en liten korrigering i bestämmelsen, om barnet föds efter den äkta mannens död.

När faderskapet inte bestäms på grundval av moderns äktenskap, föreslås det att förfarandet för erkännande av faderskap moderniseras på så sätt att det blir möjligt att erkänna faderskapet före barnets födelse. I oklara fall sker faderskapsutredningen och erkännandet av faderskapet efter barnets födelse så som för närvarande.

Enligt propositionen frångås moderns rätt att motsätta sig en faderskapsutredning eller att faderskapet fastställs i domstol. Samtidigt föreslås att möjligheterna att göra faderskapsutredningar utvidgas till att gälla också minderåriga i åldern 15—17 år samt barn som fötts under äktenskapet, om makarna inom sex månader efter barnets födelse tillsammans begär att faderskapet utreds. Dessutom föreslås att det i särskilt angivna fall ska vara möjligt att erkänna faderskapet också efter barnets död.

Genom den föreslagna faderskapslagen utvidgas talerätten för den man som anser sig vara barnets far både i ärenden som gäller fastställande av faderskap och i ärenden som gäller upphävande av faderskap. Enligt förslaget kan mannen väcka talan om fastställande av faderskap också utan att ha erkänt sitt faderskap, om faderskapsundersökningar inte har kunnat göras. Den man som anser sig vara barnets far föreslås dessutom i vissa särskilt angivna fall få rätt att väcka talan för upphävande av faderskap när det gäller moderns äkta man.

Enligt propositionen ska de barn som har fötts utom äktenskapet innan den nuvarande lagen om faderskap trädde i kraft ges rätt att väcka talan för fastställande av faderskap oberoende av den övergångstid som föreskrivs i lagen angående införande av lagen om faderskap. När det gäller ett familjeförhållande som har fastställts genom talan föreligger det ingen arvsrätt, om arvlåtaren hade avlidit innan den talan som lett till att faderskapet fastställts väcktes.

I och med den ändring som föreslås i lagen om rättsgenetisk faderskapsundersökning övergår man till en praxis genom vilken det prov som behövs för undersökningen kan tas hos barnatillsyningsmannen om den som undersöks samtycker till det. Provtagningen förutsätter inget särskilt besök på en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården. Det prov som behövs för en av domstol förordnad rättsgenetisk faderskapsundersökning ska enligt förslaget dock i regel tas av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015.

Lagarna avses träda i kraft tidigast ett år efter det att de har antagits och blivit stadfästa. De bestämmelser som gäller talerätten och arvsrätten för de barn som fötts utom äktenskapet före ikraftträdandet av den gällande lagen om faderskap avses träda i kraft så snart som möjligt.

Lagmotion

I lagmotionen (LM 39/2012 rd) föreslås det att lagen angående införande av lagen om faderskap ändras så att alla barn födda utom äktenskapet oberoende av födelsedatum skulle ha samma möjligheter att väcka talan om fastställande av faderskap. Detta skulle låta sig göras geom att upphäva begränsningen av talerätten i lagen angående införande av lagen om faderskap (7 § 1 mom.) i fråga om barn födda före den 1 oktober 1976.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Den nuvarande faderskapslagen (700/1975) har varit i kraft i ca 40 år. Lagen har fungerat bra i praktiken men det finns skäl att förnya regleringen till följd av de förändringar som har skett i samhället. Sätten att bilda familj har ändrats så att då faderskapslagen trädde i kraft i början av sjuttioalet föddes ca 10 procent av barnen utom äktenskapet, men i takt med att samboförhållanden blivit allt vanligare föds hela 40 procent numera utom äktenskapet. Det sätt på vilket faderskapet fastställs har också ändrat och man har övergått från blodprov till DNA-undersökningar. Europakonventionen och Europadomstolens praxis har också för Finlands del lett till ett behov att se över lagstiftningen. I propositionen föreslås en helt ny faderskapslag där den förändrade omvärlden har beaktats. Propositionen bygger på regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering.

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Faderskapspresumtion

I lagförslaget ingår en bestämmelse om lagbestämd faderskapspresumtion (2 § i lagförslag 1) som huvudsakligen motsvarar nuläget. Då man utgår från faderskapspresumtionen avgörs fader-

skapet på det sätt som sägs i lagen, om inte något annat påvisas.

I propositionsmotiven (s. 10/I) görs den bedömningen att den faderskapspresumtion som grundar sig på moderns äktenskap vid barnets födelse fungerar mycket bra och inte heller antalet upphävda faderskap i tingsrätterna i förhållande till alla faderskap som konstaterats på grund av moderns äktenskap (0,1—0,2 % per år) stöder uppfattningen att den nuvarande faderskapspresumtionen skulle vara alltför bred. Lagutskottet konstaterar att det är motiverat att mot bakgrunden av dessa siffror utgå från en faderskapspresumtion. Om det alltid skulle vara nödvändigt att göra en rättsgenetisk faderskapundersökning, skulle det orsaka stora kostnader för staten och ett betydande besvär för familjerna. Faderspresumtionen gör ändå att det är viktigt att se till att det finns tillräckliga rättstrygghetsmekanismer för att korrigera fel som presumtionen eventuellt har lett till.

Erkännande av faderskap före barnets födelse

En av de viktigaste nyheterna i propositionen är möjligheten att i klara fall erkänna faderskapet hos rådgivningsbyrån för mödravård redan innan barnet fötts. Den föreslagna möjligheten att erkänna faderskapet på förhand är ett framsteg då man tänker på dagens familjebildning, menar utskottet. Det blir lättare att erkänna barnet i synnerhet i etablerade samboförhållanden. I pro-

positionen har man också beaktat de fall där en man som erkänt faderskapet före födseln inte kan vara far till barnet eller där en annan man vill erkänna barnet efter dess födsel. I dessa fall är det möjligt att återkalla eller bestrida ett erkännande (17 § i lagförslag 1).

De sakkunniga som utskottet har hört hade emellertid avvikande uppfattningar om den lämpligaste platsen för erkännande. En del understöder förslaget om rådgivningsbyrån medan andra anser att mottagande av ett faderskaperkännande inte går att kombinera med rådgivningsbesöken sådana som de ser ut i dag. Sakkunniga har också framfört att de ekonomiska konsekvenserna av ändringen inte har uppskattats korrekt.

I propositionsmotiven (s. 23—26) bedöms propositionens konsekvenser dels med avseende på barnatillsyningsmännen, dels med tanke på aktörerna inom hälsovården. Möjligheten att erkänna faderskapet på rådgivningsbyrån för mödravård före barnets födsel leder till att medborgarnas personliga besök hos barnatillsyningsmannen minskar betydligt. Även om merparten av de kundbesök som gäller erkännande av faderskap enligt förslaget flyttas till rådgivningsbyråerna, kommer den fortsatta behandlingen av utsagorna om erkännande fortfarande att skötas av barnatillsyningsmännen och uppskattningsvis bara hälften av den arbetstid som använts för dessa fall kan omfördelas. Barnatillsyningsmännen kommer därmed fortfarande att ha en central roll i ärenden som gäller erkännande av faderskap.

För rådgivningsbyråerna är den föreslagna ändringen däremot betydande, eftersom det är fråga om att de får en helt ny uppgift som även innebär skyldighet att ge juridisk information. Det här ökar personalens arbetsbörda och kräver att den får utbildning och blir instruerad. Förslaget utgår ifrån att det ändå inte behövs något separat besök på rådgivningsbyrån för att erkänna faderskap, utan att det i samband med en annan återkommande kontroll kan reserveras i genomsnitt 30 minuter extra för erkännandet. Under utskottsbehandlingen har justitieministeriet hållit

fast vid den bedömning som framgår av propositionen.

Utskottet har övervägt saken och beslutat ställa sig bakom propositionen. Utskottet anser det särskilt betydelsefullt att man nu inför en möjlighet att erkänna faderskapet hos rådgivningen redan före barnets födsel, vilket underlättar och förenklar för familjerna. I propositionen sägs det också att förslaget kommer att spara den tid som hushållen har till sitt förfogande för förvärvsarbete (se RP s. 27). Det kan även anses ingå i rådgivningsbyråernas uppgifter att ta emot erkännanden av faderskap i klara fall, eftersom de redan nu ska stödja föräldraskapet och föräldrarnas parförhållande. Det bör också observeras att en utsaga om erkännande före barnets födsel fortfarande i andra hand ska kunna avges också hos barnatillsyningsmannen.

Enligt utredning föds det årligen ca 24 000 barn utanför äktenskapet av vilka ca 70—80 procent kan erkännas hos rådgivningsbyråerna. Det handlar alltså om ett betydande antal. Men för att reformen ska kunna genomföras måste det merarbete och den arbetstid som den nya uppgiften föranleder beaktas på ett lämpligt sätt vid dimensioneringen av personalen. Utskottet understryker vikten av att personalen får en tillräcklig utbildningen och blir instruerad.

Om en man före barnets födsel har erkänt sitt faderskap hos rådgivningen kan mannen och modern i det sammanhanget ingå ett avtal om att vårdnaden om barnet anförtros båda föräldrarna gemensamt (8 a § i lagförslag 4). De som vill ingå avtal om ensam vårdnad, barnets boende och om umgängesrätten blir dock tvungen att vända sig till barnatillsyningsmannen. Utskottet ser positivt på förslaget. Utskottet anser över lag att det är viktigt att på förhand komma överens om sådant som berör barnet, eftersom det gör det lättare att senare lösa eventuella tvister på ett konstruktivt sätt.

Faderskapsutredning

Ett flertal nyheter föreslås när det gäller faderskapsutredningar, såsom möjligheten att göra faderskapsutredningar inte bara i fråga om barn under 15 år utan alla barn under 18 år. Det är

också nytt att makar tillsammans kan be barnatillsyningsmannen utreda faderskapet i sådana fall då det har fastställts utifrån faderskapspresumtionen. Också metoderna för faderskapsutredningar blir tidsenliga. Vid rättsgenetiska faderskapsundersökningar ska i regel börja användas cellprov från munnens slemhinna i stället för blodprov, vilket påskyndar utredningen.

Enligt den gällande lagen om faderskap får barnatillsyningsmannen inte inleda eller fortsätta en faderskapsutredning mot moderns vilja, om barnets moder skriftlig har meddelat barnatillsyningsmannen att hon motsätter sig faderskapsutredningen, och modern har vårdnaden om eller sköter barnet. Moderns rätt att motsätta sig har motiverats med att det inte är förenligt med barnets intressen att modern, som är barnets vårdnadshavare, motsätter sig utredningen och fadern inte frivilligt erkänner faderskapet. Nu föreslås det att den ensidiga rätten för modern att motsätta sig utredningen upphävs och ersätts med en bestämmelse om att barnatillsyningsmannen på lagfästa grunder kan lägga ner en faderskapsutredning. En sådan grund är att mannen inte har erkänt barnet och det finns särskild anledning att anta att det inte skulle vara förenligt med barnets bästa att utreda faderskapet och barnet, om det har fyllt 15 år, inte kräver att faderskapet utreds (11 § 2 mom. 3 punkten i lagförslag 1).

Utskottet understöder förslaget att frånga moderns ensidiga rätt att motsätta sig faderskapsutredning då barnet är under 15 år, eftersom denna reform bättre stödjer barnets rätt att få redan på vem fadern är samt ökar jämställdheten mellan könen. Utskottet ställer sig dock bakom det som sägs i propositionsmotiven (s. 37/II) att strävan att utreda faderskapet bör ge vika för tyngre vägande mänskliga skäl, t.ex. där barnet kommit till genom våldtäkt eller incest. Dessutom understryker utskottet att även faktorer som påverkar moderns hälsa och säkerhet bör beaktas vid bedömningen av barnets intressen, trots att de inte direkt nämns i bestämmelsen, eftersom barnets bästa i dessa situationer kan äventyras också indirekt.

Upphävande av faderskap

De nuvarande bestämmelserna om upphävande av faderskap har två syften. Det ena är att fel som uppkommit i fråga om faderskapspresumtionen eller erkännande av faderskap ska kunna rättas till. Det andra är att skydda familjelivet om barnet lever med sin mor och dennes make i ett etablerat familjeförhållande och barnet uppfattar mannen som sin far. Om en person utanför familjen som upplever sig som barnets far vill få makens faderskap upphävt, prioriteras numera de sociala familjeförhållandena framför intresset att utreda det biologiska faderskapet. Detta framgår av att en man utanför familjen numera inte kan få makens faderskap upphävt om inte modern och maken ger sitt samtycke och talan om upphävande av faderskap kan väckas endast av barnet, modern eller maken.

Regeringens proposition har samma utgångspunkt vilket innebär att huvudregeln också i fortsättningen är att en person som står utanför familjen inte kan yrka att makens faderskap ska upphävas. Men den man som anser sig vara barnets far föreslås i vissa fall få rätt att väcka talan för upphävande av faderskap. I den föreslagna bestämmelsen (42 § 2 mom. i lagförslag 1) ställs det som villkor att modern och den äkta mannen har levt åtskilda vid tiden för barnets födelse. För det andra krävs det att käranden har sammanbott med barnets mor vid tiden för barnets födelse och deltagit i vården av barnet eller om det mellan käranden och barnet annars har uppstått ett förhållande jämförbart med ett familjeförhållande. Dessutom förutsätts att domstolen bedömer att det är förenligt med barnets bästa att talan väcks.

Den föreslagna lagstiftningen bör ses mot bakgrunden av Europadomstolens ändrade praxis. Tidigare ansåg Europadomstolen att rättstryggheten och tryggheten av familjeförhållandena talade för att en person utanför familjen inte har rätt att bryta faderskapspresumtionen. Numera har domstolen ansett att faderskapspresumtionen kan skyddas mot en man utanför familjen endast om det råder ett socialt familjeförhållande mellan barnet och den man som enligt faderskapspresumtionen är far till barnet. Vissa

andra praktiska problem vid tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen ligger likaså till grund för ändringen (se LM 51/2009 rd).

Bland de sakkunniga som utskottet har utfrågat är åsikterna om förslaget delade. En del stöder begränsad talerätt för den man som själv anser sig vara barnets far medan andra anser att förslaget är otillräckligt och ger de sociala familjerna ett alltför starkt skydd.

Utskottet är av den åsikten att lagstiftningen dels måste skydda de faktiska och fasta familjeförhållanden som barnet lever i, dels det faktum att ett barn enligt konventionen om barnets rättigheter och Europadomstolens praxis har rätt att veta sitt ursprung. Det är en utmaning för lagstiftningen att även om dessa båda syften avser att förverkliga barnets rättigheter, är de uteslutande och kan inte förverkligas samtidigt. Det bör därför noga övervägas vilken betydelse dessa syften har och hur de relaterar till varandra.

I lagförslaget ges den man som anser sig vara barnets far i vissa fall rätt att väcka talan för upphävande av faderskap. Talerätt för den man som anser sig vara barnets far kan i praktiken motiveras endast i situationer då han haft en relation med barnet efter dess födelse som kan jämföras med en familjrelation. Enligt utredning till utskottet är lagförslaget en kompromiss mellan intressen i olika riktningar. Utskottet anser att talerätt i de fall som nämns i lagförslaget är motiverat med beaktande särskilt av att nuläget har visat sig vara komplicerat uttryckligen i dessa fall (se LM 51/2009 rd), där det finns skäl att prioritera utredningen av det biologiska faderskapet eftersom det är fråga om ett litet barn i vars liv den man som anser sig vara far har deltagit aktivt alltsedan födelsen. Med hänsyn till detta och efter en samlad bedömning anser utskottet att förslaget är godtagbart.

Förutom att villkoren för talerätten är strikt formulerade krävs det också att alla de kriterier som nämns i bestämmelsen uppfylls samtidigt. Under utskottsbehandlingen har det diskuterats om den bedömning av barnets bästa som nämns i bestämmelsen alls är nödvändig om de andra kri-

terierna uppfylls. Utskottet har kommit fram till att det är nödvändigt att domstolen gör en bedömning av barnets bästa för att familjernas situation och eventuella ändringar i den ska kunna beaktas. Det är t.ex. möjligt att maken återvänder till modern och barnet en tid efter barnets födelse medan det sociala bandet mellan barnet och den man som anser sig vara dess far bryts. I sådana fall är det viktigt att domstolen också prövar om väckande av talan är förenligt med barnets bästa. Barnets bästa ska bedömas utifrån enskildheter i fallet och en samlad syn.

Rättsgenetisk faderskapundersökning

Under utskottsbehandlingen har det diskuterats i vilken utsträckning det går att använda prov som tagits på en avliden om den avlidnes rättsinnehavare inte vill medverka till detta och den avlidne redan har begravts. Utredning har visat att enligt 5 § 2 mom. i lagen om rättsgenetisk faderskapundersökning (378/2005) kan domstolen bestämma att undersökningen skall göras med hjälp av ett vävnadsprov av den avlidne. Enligt förarbetena till lagen (RP 56/2004 rd) kan ett förordnande om att ett prov skall undersökas inte ges, om inte den som begär det har kunnat visa att det är sannolikt att ett sådant prov finns t.ex. hos någon verksamhetsenhet inom hälsovården.

I detta sammanhang är lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) betydelsefull. Enligt 13 § 1 mom. i denna lag är uppgifterna i en journalhandling sekretessbelagda men enligt 3 mom. 5 punkten kan uppgifter om den hälso- och sjukvård som en avliden person fått under sin livstid på motiverad skriftlig ansökan lämnas till den som behöver uppgifterna för att utreda eller tillgodose viktiga intressen eller rättigheter, i den mån uppgifterna är nödvändiga för detta ändamål. Som utskottet ser det är en faderskapsutredning ett sådant ändamål. En efterkommande som förbereder sig för en sådan rättegång kan med andra ord framställa en begäran till det sjukvårdsdistrikt han eller hon tror att innehar uppgifterna, oberoende av motstånd från den avlidnes rättsinnehavare.

Återinförandet av talerätten

Då den nuvarande faderskapslagen trädde ikraft den 1 oktober 1976 begränsades rätten för barn födda utom äktenskapet att väcka talan om fastställande av faderskap till fem år. I praktiken innebar detta att talan skulle väckas senast den 1 oktober 1981. Avsikten var att lindra den rättsliga osäkerhet som uppkom av att faderskapslagen medförde en möjlighet att genom talan fastställa faderskap retroaktivt.

Europadomstolen har efter det gett ett flertal avgöranden där den ovillkorlighet och inflexibilitet som hänför sig till talerätten har ansetts kränka Europakonventionen. Också högsta domstolen har i vissa fall ansett att villkorslösheten står i strid med Europakonventionen och skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen och därför inte tillämpat tidsfristsbestämmelsen i lagen angående införande av faderskapslagen (se HD 2012:11 och HD 2014:13).

I propositionen föreslås nu att talerätten i fråga om fastställande av faderskapet för barn som fötts utom äktenskapet före den gällande faderskapslagens ikraftträdande ska återinföras fullt ut. I detta avseende kommer barn som fötts utanför äktenskapet före den 1 oktober 1976 att få samma ställning som barn som fötts utanför äktenskapet efter den dagen. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 46/2014 rd) ansett att förslaget är synnerligen motiverat. Lagutskottet omfattar denna syn och föreslår att förslaget godkänns på denna punkt.

Begränsning av arvsrätten

Det sägs i propositionsmotiven (s. 71) att enligt den gällande lagstiftningen är fastställande av ett faderskapsförhållande automatiskt förknippat med rätt till det arv som fördelas efter faderns död. Enligt den gällande lagstiftningen har i nuläget de barn denna rätt om de är födda utanför äktenskapet efter den 1 oktober 1976 och om faderskapet är fastställt.

Det föreslås emellertid vissa begränsningar i denna arvsrätt för barn som fötts utom äktenskapet före den 1 oktober 1976. I 67 § 1 mom. i lagförslag 1 föreslås det att när det gäller ett familjeförhållande som har fastställts genom talan fö-

religger det ingen arvsrätt, om arvlåtaren hade avlidit innan den talan som lett till att faderskapet fastställts väcktes. Den bestämmelsen tillämpas med stöd av 2 mom. också när faderskapet i domstol har fastställts med åsidosättande av 7 § 2 mom. i lagen angående införande av lagen om faderskap innan 67 § i den nya faderskapslagen trätt i kraft. Dessutom innebär det föreslagna 67 § 3 mom. att sådana barns arvsrätt i viss utsträckning begränsas med stöd av bestämmelserna om beräkning av barnets laglott om barnet har rätt till arv efter en arvlåtare på faderns sida därför att denne levde när talan väcktes.

Propositionen innebär för det första att barn som fötts utanför äktenskapet före den 1 oktober 1976 kan, om faderskapet fastställs, ärver sin far och sådana arvlåtare på faderns sida som levde då det käromål anhängiggjordes som ledde till att faderskapet fastställdes. I andra fall är dock den arvsrättsliga ställningen för barn som fötts utanför äktenskapet före den 1 oktober 1976 inte i alla lägen samma som för barn i äktenskap eller barn födda utom äktenskapet efter den 1 oktober 1976.

Grundlagsutskottet anser att det inte kan anföras godtagbara skäl för den föreslagna regleringen i 67 § 1 mom. när det gäller särbehandling av barn födda utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 också då arvlåtaren har avlidit efter att lagen trätt i kraft. En sådan särbehandling som sträcker sig in i framtiden strider mot 6 § 2 mom. i grundlagen.

Däremot kan argumenten för den föreslagna regleringen anses godtagbara då det handlar om att förhindra att arvskiften som förrättats innan lagen träder i kraft återgår, menar grundlagsutskottet. Men de skälen är enligt utskottets förmenande inte lika tunga som kravet på att barn födda utom äktenskapet under en viss tid inte får diskrimineras.

Bestämmelsen måste därför ändras så att barn födda utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 inte särbehandlas i förhållande till barn födda utom äktenskapet efter den nämnda tidpunkten, när det gäller de arvsrättsliga konsekvenserna av ett fastställt faderskap, menar utskottet. Det här innebär bland annat att arvsrätten preskriberas

senast tio år efter arvlåtarens död också i fråga om barn födda utom äktenskapet före den 1 oktober 1976, menar utskottet.

Grundlagsutskottet anser emellertid att lagstiftaren inom ramen för sin prövningsrätt kan begränsa lagstiftningens retroaktiva konsekvenser för att trygga egendomsskyddet för arvingarna och det därtill anknytta skyddet för berättigade förväntningar samt den allmänna rättstryggheten. Lagutskottet kan därmed överväga att på ett skäligt sätt förkorta preskriptionstiden för den tid som föregår lagens ikraftträdande. Grundlagsutskottet anser att man efter avgörandet 2012:11 har varit medveten om att ett barn fött utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 åtminstone i vissa fall kan få arvsrätt efter fastställande av faderskap. Enligt grundlagsutskottets uppfattning är datum för detta prejudikat den absoluta gränsen för preskriptionstidens förkortning. I praktiken innebär det att man föreskriver att barnet inte alls har någon arvsrätt efter arvlåtare på faderns sida om arvlåtaren har avlidit före prejudikatsdatumet.

Om lagutskottet stannar för att på detta sätt förkorta preskriptionstiden i fråga om tiden före lagens ikraftträdande, kunde det också vara motiverat att utskottet dryftade möjligheten att lindra preskriptionstidens ovillkorlighet på grundval av enskilda omständigheter in casu, anser grundlagsutskottet. Som exempel på enskildheter kan utskottet tänka sig t.ex. kravet på att syskon födda utom äktenskapet ska behandlas på ett jämlikt sätt samt att den kortare preskriptionstiden inte ska gälla situationer där arvet har tillfallit staten.

Sammanfattningsvis konstaterar grundlagsutskottet att lagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning om 67 § 1 mom. i lagförslag 1 antingen stryks eller ändras på det sätt som föreslås ovan samt att 67 § 2 och 3 mom. stryks.

Lagutskottet konstaterar att en strykning av föreslagna 67 § 1 mom. innebär att den arvsrättsliga ställningen för barn som fötts utanför äktenskapet före den 1 oktober 1976 därefter skulle motsvara den ställning som barn i äktenskap eller barn födda utom äktenskapet efter den 1 oktober 1976 har. Arvsrätten ska göras gällande

enligt den allmänna preskriptionstiden i 16 kap. 1 § i ärvdabalken (40/1965), alltså senast tio år efter det att arvlåtaren avled. En sådan lösning innebär att det är möjligt att arvskiften som redan har förrättats under de senaste tio åren löper risk att återgå. Efter att ha prövat frågan anser lagutskottet att begränsningen av lagstiftningens retroaktiva konsekvenser för att trygga egendomsskyddet för arvingarna och det därtill anknytta skyddet för berättigade förväntningar samt den allmänna rättstryggheten är motiverad. För den skull och med beaktande av grundlagsutskottets syn på lagstiftarens prövningsrätt i denna fråga föreslår lagutskottet att i 67 § 1 mom. i lagförslag 1 intas en specialbestämmelse för att begränsa lagstiftningens retroaktiva verkan. Lagutskottet föreslår vidare på grundval av grundlagsutskottets utlåtande att 67 § 2 och 3 mom. i lagförslag 1 stryks.

Lagutskottet föreslår att arvsrätten för barn födda utom äktenskapet före den nuvarande faderskapslagens ikraftträdande i 67 § 1 mom. i lagförslag 1 begränsas så att arvsrätt inte föreligger efter en arvlåtare på faderns sida om arvlåtaren har avlidit före den 31 januari 2012. Men om arvlåtaren har avlidit efter denna tidpunkt fastställs ett sådant barns rätt till arv enligt de allmänna arvsrättsliga bestämmelserna. Det skulle i praktiken innebära att redan förrättade arvskiften eventuellt återgår, om arvlåtaren har avlidit efter den 31 januari 2012. Vår gällande lagstiftning saknar för närvarande exaktare bestämmelser om återgång av arvskifte och ansvar för återbäring. Ärenden av denna art har enligt utredning behandlats i domstolarna som återbärande av obehörig förmån. Situationen är problematisk i de fall där man retroaktivt blir tvungen att ingripa i redan förrättade arvskiften till följd av att lagstiftningen har ändrats. Enligt grundlagsutskottet vore det med hänsyn till rättstryggheten och förutsägbarheten av lagstiftningens konsekvenser mest motiverat att i detta sammanhang formulera exaktare bestämmelser om återgång av arvskifte och ansvar för återbäring. Lagutskottet har ändå kommit fram till att detta varken är motiverat eller möjligt i ett skede då propositionen redan behandlas i utskottet och med

beaktande av att det rör sig om en proposition som har anknytning till statsbudgeten som ska behandlas inom den tid som gäller för budgetlagar. Men lagutskottet anser det ändå viktigt att dessa bestämmelser existerar då de bestämmelser i faderskapslagen som utskottet nu föreslår träder i kraft. Lagutskottet föreslår därför ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt börjar bereda en proposition med förslag till kompletterande bestämmelser om återgång av arvskifte och ansvar för återbäring för de fall där ett barn som fötts utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 på det sätt som avses i 67 § 1 mom. i den nya faderskapslagen eller till följd av den har arvsrätt efter en arvlåtare på faderns sida, och överlämnar propositionen till riksdagen i så god tid att de föreslagna ändringarna kan träda i kraft samtidigt som den nya faderskapslagen (*Utskottets förslag till uttalande 1*). Utskottet föreslår dessutom att ikraftträdandet av 65 § 1 och 2 mom. samt 67 § framskjuts så att de träder i kraft samtidigt som de andra bestämmelserna, dvs. ungefär ett år efter att lagen har antagits och blivit stadfäst.

Grundlagsutskottet har ytterligare sett det som nödvändigt att det görs en bredare bedömning med utgångspunkt i rättstryggheten och egendomsskyddet av preskriptionstiden för arv och testamentsfång, bland annat med hänsyn till den allmänna preskriptionstiden för skuld enligt lagen om preskription av skulder. Också lagutskottet anser att det behövs en sådan bedömning eftersom den allmänna preskriptionstiden för arv och testamentsfång är relativt lång jämfört t.ex. med den allmänna preskriptionstiden för skulder. Det finns skäl att samtidigt göra en allmänna bedömning av behovet att se över lagstiftningen om återgång av arvskifte och ansvar för återbäring än i fråga om de fall som avses i 67 § 1 mom. Utskottet föreslår därför ett uttalande också om detta (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

Detaljmotivering

1. Faderskapslag

3 kap. Erkännande av faderskap.

17 §. Återkallelse och bestridande av erkännande. I 1 mom. föreskrivs om återkallelse och bestridande av erkännande av faderskap i de situationer då barnet i enlighet med 16 § har erkänts före födelsen. Utskottet föreslår för klarhetens skull ett nytt 3 mom. om erkännandets verkningsslöshet, om finska myndigheter vid den tidpunkt då faderskapsutredningen inleds efter att barnet har fötts saknar behörighet i faderskapsärendet på grundval av 49 §. På grund av ändringen måste också paragrafrubriken ändras.

19 §. Godkännande av erkännande. I 4 mom. finns en bestämmelse om hur erkännandet tas emot. Ett godkännande enligt 1 och 2 mom. lämnas till en barnatillsyningsman i den kommun där faderskapet utreds. Godkännandet kan tas emot också av den som har tagit emot erkännandet. Godkännandet ska lämnas personligen till mottagaren.

Utskottet menar att orddalydelsen i momentet kan vara problematiskt till exempel om mottagaren av godkännandet är bosatt utomlands. Även då borde den som tar emot godkännandet lämna det personligen till kommunens barnatillsyningsman eller till den som har tagit emot erkännandet. Utskottet föreslår därför allmänna och flexibla bestämmelser om mottagare av godkännande av erkännande så att också den som enligt 18 § 2 mom. kan ta emot ett erkännande också kan ta emot godkännande. I momentet preciseras vem som kan ta emot erkännanden.

20 §. Hörande. Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka som ska ges tillfälle att höras då en man har erkänt faderskapet och om hur hörandet ska gå till. Av paragrafens 2 mom. framgår att hörandet ska verkställas av barnatillsyningsmannen eller den som har tagit emot ett erkännande som avses i 18 §. Med hänsyn till motiveringen till 19 § anser utskottet att ordalydelsen i momentet kan vara problematisk till exempel om

den som ska höras är bosatt utomlands. Utskottet föreslår följaktligen, på samma sätt som i fråga om 19 § 4 mom., att bestämmelsen formuleras i allmänare ordalag.

22 §. *Handling över erkännande och över godkännande av erkännande.* Den handling som ska upprättas över ett erkännande och över dess godkännande ska bland annat innehålla identifikations- och kontaktinformation för barnet, barnets mor och den man som erkänner barnet. Med kontaktuppgifter avses en persons postadress och eventuella e-postadress. Utskottet anser inte att det är nödvändigt att anteckna kontaktuppgifter i den handling som upprättas över ett erkännande och föreslår att kravet slopas.

4 kap. *Samtycke av mannens rättsinnehavare till fastställande av faderskap.*

24 §. *Samtycke till fastställande av faderskap utan rättegång.* I paragrafen föreskrivs om en situation då barnet fötts utom äktenskapet och mannen har avlidit före barnets födelse och om fastställande av faderskap utan rättegång med mannens rättsinnehavares samtycke. Bestämmelsen gäller situationer då en rättsgenetisk faderskapsundersökning visar att mannen är barnets far. Lagutskottet anser att faderskap ska kunna fastställas i magistraten utan rättegång och med rättsinnehavarnas samtycke också då fadern avlidit efter barnets födelse. Utskottet föreslår att momentet förtydligas enligt det.

5 kap. *Fastställande av faderskap i magistraten.*

26 §. *Magistratens behörighet.* I paragrafen föreskrivs om fastställande av faderskap i magistraten. Paragrafens 1 mom. 2 punkt handlar om att fastställa faderskap i magistraten då rättsinnehavarna till en man som avlidit före barnets födelse på det sätt som avses i 24 § har gett sitt samtycke till fastställandet. Eftersom utskottet har föreslagit att 24 § ska utvidgas till att också gälla fall då den man fastställandet av faderska-

pet gäller har avlidit efter barnets födelse, måste denna punkt ändras på motsvarande sätt.

6 kap. *Rättegång om fastställande av faderskap.*

35 §. *Behörig domstol.* I 2 mom. finns en hänvisning till 10 kap. 22 § i rättegångsbalken. Utskottet föreslår att hänvisningen stryks.

7 kap. *Upphävande av faderskap.*

43 §. *Dödsfalls inverkan på rätten att väcka talan och på svarandens utövande av talan.* I paragrafens 3 mom. föreskrivs att om en man som enligt 41 § 1 mom. borde vara svarande i ärendet har avlidit, ska hans rättsinnehavare stämmas in såsom svarande. Eftersom bestämmelserna om vem som ska stämmas in finns i 41 § 3 mom. föreslår utskottet en rättelse av hänvisningen.

44 §. *Frist för väckande av talan.* Utskottet föreslår att ordet "tunnustamisella" stryks i 1 mom. såsom obehövligt. Ändringsförslaget påverkar inte den svenska texten.

8 kap. *Bestämmelser som hör till den internationella privaträttens område.*

49 §. *Finska myndigheters internationella behörighet.* Enligt 2 mom. är de finska myndigheterna utöver vad som föreskrivs i 1 mom. behöriga i fråga om utredande och erkännande av faderskap, om en man önskar erkänna sitt faderskap till ett redan fött barn och fadern är bosatt eller vistas i Finland. Den särskilda behörighet som bygger på bosättnings- eller vistelseorten för den man som erkänner barnet gäller endast situationer då barnet redan är fött. Utskottet föreslår att begränsningen slopas för att förtydliga att finländska myndigheter är behöriga att också ta emot ett erkännande som lämnats redan före barnets födelse. I de fall då man efter att faderskapsutredningen har inletts upptäcker att de finländska myndigheterna saknar behörighet i faderskapsärendet skulle erkännandet vara verkningslöst. Om detta föreskrivs i förslaget till ett nytt 3 mom. i 17 §.

9 kap. Särskilda bestämmelser.

56 §. Begränsning av barnets självbestämmanderätt. Bestämmelserna i 11, 19 och 30 § tillämpas inte, om ett barn som har fyllt 15 år inte kan förstå sakens betydelse t.ex. på grund av psykisk störning. Utskottet anser att den föreslagna lydelsen begränsar användningen av de nämnda lagrummen i alltför stor utsträckning. Utskottet föreslår därför att bestämmelsen preciseras så att de nämnda bestämmelserna tillämpas i fråga om verkningarna av ett 15 år fyllt barns åsikt i saken.

10 kap. Ikraftträdande.

61 §. Ikraftträdande. I 1 mom. finns en ikraftträdandebestämmelse i två steg. Regeringens avsikt är att huvuddelen av bestämmelserna i lagförslag 1 ska träda i kraft ungefär ett år efter att lagen har antagits och blivit stadfäst. De bestämmelser i 65 § 1 och 2 mom. samt 67 § som gäller talerätten och arvsrätten för barn som fötts utom äktenskapet före ikraftträdandet av den gällande lagen om faderskap avses träda i kraft så snart som möjligt. Med hänvisning till det som utskottet framfört ovan i den allmänna motiveringen föreslår utskottet att också 65 § 1 och 2 mom. och 67 § ska träda i kraft samtidigt som lagen i övrigt.

64 §. Erkännande av faderskap. I paragrafen finns en bestämmelse om vilken lag som ska tillämpas i de fall då mannen har erkänt faderskapet före den föreslagna lagen har trätt i kraft. Utskottet konstaterar att i 19 § avses med godkännande ett godkännande som lämnats av modern, maken eller barnet, beroende på situationen. Utskottet föreslår att formuleringen utvidgas till att gälla också fastställande av faderskap på grundval av erkännande.

67 §. Barnets arvsrätt i vissa fall. Utskottet föreslår att paragrafen ändras på de grunder som anförts ovan i den allmänna motiveringen.

Paragrafens 1 mom. gäller arvsrätt för ett barn som fötts utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 då faderskapet fastställs i domstol. Momentet tillämpas då faderskapet har fastställts i

domstol trots begränsningen av rätten att väcka talan i 7 1 2 mom. i lagen angående införande av lagen om faderskap eller med stöd av den talerätt som avses i 65 § i lagförslag 1.

I momentets *första mening* ingår huvudregeln, enligt vilken barn som fötts utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 inte har någon arvsrätt efter arvlåtare på faderns sida om arvlåtaren har avlidit före den 31 januari 2012. Syftet med bestämmelsen är att begränsa lagstiftningens retroaktiva konsekvenser för arvingarnas egendomsskydd och det anknytande skyddet för berättigade förväntningar och den allmänna rättstryggheten.

Men om arvlåtaren har avlidit efter denna tidpunkt bestäms rätten till arv för ett barn fött utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 efter en arvlåtare på faderns sida enligt de allmänna arvsrättsliga bestämmelserna. Det här innebär att barnet ska göra sin rätt till arvet gällande inom den frist som nämns i 16 kap. 1 § i ärvdabalken, dvs. inom tio år från arvlåtarens död. När det gäller eventuell återgång av redan förrättade arv hänvisar utskottet till det som anförts i den allmänna motiveringen och till förslaget till uttalande 1.

Datomet i bestämmelsen grundar sig på att högsta domstolen gav sitt avgörande HD 2012:11 av den 31 januari 2012. Avgörandet innebar en nytolkning av tale- och arvsrätten för barn som fötts utom äktenskapet före den gällande faderskapslagens ikraftträdande. Efter det har man varit medveten om att ett barn fött utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 åtminstone i vissa fall kan få arvsrätt efter fastställande av faderskap i domstol.

I momentets *andra mening* föreskrivs om undantag från den ovan refererade huvudregeln. Trots den första meningen i momentet har ett barn som fötts utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 rätt till arv om arvlåtarens avlidit före den 1 januari 2012 och hans eller hennes egendom med stöd av 5 kap. 1 § i ärvdabalken har tillfallit staten. I sådana fall kan arvsrätten anses motiverad eftersom återgången av arvskiftet inte kränker de andra arvingarnas berättigade förväntningar. Enligt det andra undantaget har

ett sådant barn rätt till arv om förlusten av arvet ska betraktas som oskäligt med hänsyn till lika-behandling av syskon som fötts utom äktenskapet eller av något annat motsvarande, av kändaren oberoende synnerligen vägande skäl. Syftet med bestämmelserna är att lindra den ovillkorliga bestämmelsen i den första meningen. Det lämnas till domstolens prövning att avgöra vilka de andra särskilt vägande skälen kan tänkas vara. Enligt lagutskottet kan ett sådan skäl vara arvingarnas medvetenhet om det utomäktenskapliga barnet och de eventuella förändringarna i ställningen som arvinge eller barnets egen medvetenhet samt aktivitet efter det att han eller hon fick vetskap om sin eventuella ställning som arvinge. En arvsrätt som inte grundar sig på testamente ska dock enligt 16 kap. 1 § i ärvdabalken göras gällande senast inom tio år från arvlåtarens död. Sålunda ska också ett barn som fötts före den 1 oktober 1976 utom äktenskapet göra sin arvsrätt gällande inom motsvarande tidsfrist. För tydlighetens skull nämns detta uttryckligen i *momentets tredje mening*. När det gäller eventuell återgång av redan förrättade arv hänvisar utskottet till det som anförts i den allmänna motiveringen och till förslaget till uttalande 1.

Med hänvisning till det som sägs i allmänna motiven föreslår utskottet att 2 och 3 mom. i paragrafen stryks. Följaktligen blir 4 mom. i lagförslaget ett nytt 2 mom. Enligt propositionen gäller bestämmelsen situationer då ett barn hade en far den 30 september 1976, men faderskapet efter det har upphävts eller den dom som gäller faderskapet har återbrutits. Enligt propositionsmotiven ska ett barn som blivit faderlöst av ovannämnda orsaker jämföras med ett barn som fötts efter ikraftträdandet av faderskapslagen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar det rättsläge som uppstod då högsta domstolen i sitt beslut HD 1993:58 ansåg att de begränsningar av talerätten som anges i lagen angående införande av lagen om faderskap, trots bestämmelsens ordalydelse, inte gäller en situation där väckande av talan om fastställande av faderskap har blivit möjligt först efter ikraftträdandet av lagen om faderskap.

Syftet med det moment som föreslås i propositionen är att säkerställa att de särskilda begränsningar av arvsrätten som föreslås i propositionen med tanke på de ovan nämnda fallen inte ska tillämpas. Lagutskottet anser att detta måste garanteras också i fråga om den begränsning av arvsrätten som utskottet föreslår i 1 mom. Utskottet anser att den bestämmelse som regeringen har föreslagit har formulerats på ett tämligen svårbegripligt sätt och föreslår därför vissa förtydliganden.

Utskottet föreslår vidare för klarhetens skull att till början av momentet fogas en mening enligt vilken de begränsningar av arvsrätten som föreskrivs i 1 och 2 mom. inte tillämpas om faderskapet har fastställts inom den tid som avses i 7 § 2 mom. i lagen angående införande av lagen om faderskap, dvs. före den 1 oktober 1981.

Motionerna

I lagmotion LM 39/2012 rd föreslås det att begränsningarna för väckande av talan om faderskap i fråga om barn födda före den 1 oktober 1976 slopas genom en strykning i lagen angående införande av lagen om faderskap. I propositionen föreslås det att alla barn födda utom äktenskapet under samma förutsättningar och oberoende av födelsedatum ska kunna väcka talan om fastställande av faderskap och att lagen angående införande av lagen om faderskap upphävs. Eftersom utskottet förordar ändringen som den framställs i regeringens proposition, föreslår utskottet att lagmotionen förkastas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2—5 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1 med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

förkastar lagmotion LM 39/2012 rd och

godkänner två uttalanden (Utskottets förslag till uttalanden).

Utskottets ändringsförslag

1.

Faderskapslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.	19 §
Allmänna bestämmelser	<i>Godkännande av erkännande</i>
1—3 § (Som i RP)	(1—3 mom. som i RP) Ett godkännande enligt 1 och 2 mom. lämnas till en barnatillsyningsman i den kommun där faderskapet utreds. Godkännandet kan tas emot också av den som <i>enligt 18 § 2 mom. kan ta</i> emot erkännandet. Godkännandet ska lämnas personligen till mottagaren.
2 kap.	
Faderskapsutredning	
4—14 § (Som i RP)	20 §
3 kap.	<i>Hörande</i>
Erkännande av faderskap	(1 mom. som i RP) Barnatillsyningsmannen kan höra också andra än de personer avses i 1 mom., om det behövs för att utreda saken. Hörandet kan ske antingen muntligt eller skriftligt. Också den som <i>enligt 18 § 2 mom. kan ta</i> emot ett erkännande som avses i 18 §, kan sköta ett hörande.
15 och 16 § (Som i RP)	
17 §	21 § (Som i RP)
<i>Återkallelse, (utesl.) bestridande och verkningsslöshet av erkännande</i>	
(1 och 2 mom. som i RP) <i>Ett sådant erkännande som avses i 16 § är verkningslöst om de finska myndigheterna vid den tidpunkt då faderskapsutredningen inleds efter att barnet har fötts saknar behörighet i faderskapsärendet på grundval av 49 §. (Nytt 3 mom.)</i>	22 § <i>Handling över erkännande och över godkännande av erkännande</i> Den handling som ska upprättas över ett erkännande och över dess godkännande ska dateras och där antecknas identifikationsinformation (<i>utesl.</i>) för barnet, barnets mor och den man som erkänner barnet. Handlingen ska undertecknas av den man som har erkänt sitt faderskap och av den som har tagit emot erkännandet. Om er-
18 § (Som i RP)	

kännandet ska godkännas av någon, ska denne och den som har tagit emot godkännandet underteckna handlingen.

(2 mom. som i RP)

23 §
(Som i RP)

4 kap.

Samtycke av mannens rättsinnehavare till fastställande av faderskap

24 §

Samtycke till fastställande av faderskap utan rättegång

Om ett barn har fötts utom äktenskapet och om faderskapsutredningen och den rättsgenetiska faderskapsundersökningen visar att en man som avlidit (*utesl.*) är far till barnet, kan mannens rättsinnehavare efter barnets födelse ge sitt samtycke till att faderskapet fastställs utan rättegång genom beslut av magistraten *förutsatt att barnet inte har erkänts eller att talan för fastställande av faderskap inte är anhängig.*

25 §
(Som i RP)

5 kap.

Fastställande av faderskap i magistraten

26 §

Magistratens behörighet

Faderskapet fastställs av magistraten, om (1 punkten som i RP)

2) rättsinnehavarna till en man som har avlidit (*utesl.*) har gett sitt samtycke i enlighet med 24 och 25 § till att mannens faderskap till barnet fastställs genom beslut av magistraten, och det utifrån en faderskapsutredning enligt 24 § kan anses vara klarlagt att mannen är far till barnet.

(2 och 3 mom. som i RP)

27 och 28 §
(Som i RP)

6 kap.

Rättegång om fastställande av faderskap

29—34 §
(Som i RP)

35 §

Behörig domstol

(1 mom. som i RP)

När ett ärende om fastställande av faderskap är anhängigt i en behörig domstol, får frågan om faderskapet till samma barn inte prövas vid någon annan domstol. Domstolen ska då (*utesl.*) överföra ärendet till den domstol där ärendet redan är anhängigt.

36—38 §
(Som i RP)

7 kap.

Upphävande av faderskap

39—42 §
(Som i RP)

43 §

Dödsfalls inverkan på rätten att väcka talan och på svarandens utövande av talan

(1 och 2 mom. som i RP)

Om en man som enligt 41 § 3 mom. borde vara svarande i ärendet har avlidit, ska hans rättsinnehavare stämmas in såsom svarande. Om modern har avlidit, stäms hennes rättsinnehavare inte in såsom svarande.

44 §

Frist för väckande av talan

(Ssom i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten.)

45—47 §
(Som i RP)

8 kap.

Bestämmelser som hör till den internationella privaträttens område48 §
(Som i RP)

49 §

Finska myndigheters internationella behörighet

(1 mom. som i RP)

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. är de finska myndigheterna behöriga i fråga om utredande och erkännande av faderskap, om en man önskar erkänna sitt faderskap (*utesl.*) och

(1 och 2 punkten som i RP)
(3 mom. som i RP)

50—55 §
(Som i RP)

9 kap.

Särskilda bestämmelser

56 §

Begränsning av barnets självbestämmanderätt

Vad som i 11, 19 och 30 § 1 mom, föreskrivs om betydelsen av den åsikt som ett barn som har fyllt 15 år företräder tillämpas inte, om barnet inte kan förstå sakens betydelse på grund av psykisk störning eller utvecklingsstörning eller av någon annan motsvarande orsak.

57—60 §
(Som i RP)

10 kap.

Ikraftträdande

61 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
(*Utesl.*)
(2 mom. som i RP)

62 och 63 §
(Som i RP)

64 §

Erkännande av faderskap

Om en man har erkänt sitt faderskap före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på godkännande och fastställande av erkännandet de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

65 och 66 §
(Som i RP)

67 §

Barnets arvsrätt i vissa fall

Ett barn som fötts före den 1 oktober 1976 har inte på grundval av faderskap som fastställts i domstol arvsrätt efter en arvlåtare på faderns sida om arvlåtaren har avlidit före den 31 januari 2012. Trots den första meningen i detta moment har barnet dock rätt till arv om arvlåtarens egendom med stöd av 5 kap. 1 § i ärvdabalken (40/1965) har tillfallit staten eller om förlusten av arvsrätten ska betraktas som oskäligt med hänsyn till likabehandling av syskon som fötts utom äktenskapet eller något annat motsvarande, av käranden oberoende synnerligen vägande skäl. En sådan rätt till arv ska göras gällande

senast inom den tid som föreskrivs i 16 kap. 1 § i ärvdabalken.

(2 och 3 mom. i RP utesl.)

Vad som föreskrivs i den första och andra meningen i 1 mom, ska dock inte tillämpas om faderskapet har fastställts inom den tid som sägs i 7 § 2 mom. i lagen angående införande av lagen om faderskap eller om ett (utesl.) barn hade

en far den 30 september 1976, men faderskapet efter det har upphävts eller den dom som gäller faderskapet har återbrutits och en annan mans faderskap därefter fastställts. (4 mom. i RP).

68 §
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt börjar bereda en proposition med förslag till kompletterande bestämmelser om återgång av arvskifte och ansvar för återbäring för de fall där ett barn som fötts utom äktenskapet före den 1 oktober 1976 på det sätt som avses i 67 § 1 mom. i den nya faderskapslagen eller till följd av den har arvsrätt efter en arvlåtare på faderns sida, och överlämnar propositionen till riksdagen i så god tid att de föreslagna ändringarna kan träda i kraft samtidigt som den nya faderskapslagen.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer behovet av en allmän översyn av lagstiftningen om preskription av arv och testamentsfång samt om återgång av arvskifte och ansvar för återbäring särskilt med hänsyn till rättstryggheten och egendomsskyddet och i förkommande fall vidtar lagstiftningsåtgärder utifrån bedömningen.

Helsingfors den 5 december 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
vordf. Stefan Wallin /sv
medl. James Hirvisaari /ml
Mikael Jungner /sd
Arja Juvonen /saf
Suna Kymäläinen /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Aino-Kaisa Pekonen /vänst

Jaana Pelkonen /saml
Kristiina Salonen /sd
Jani Toivola /gröna
Kari Tolvanen /saml
Ari Torniainen /cent
Kaj Turunen /saf
Peter Östman /kd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.